

DAAR WAAR DE RIVIERKREEFTEN ZINGEN

Delia Owens

Daar waar de
rivierkreeften
zingen

Vertaald uit het Engels door Mariëtte van Gelder

the house of books

Eerste druk, januari 2020

Elfde druk, oktober 2020

Oorspronkelijke titel: *Where the Crawdads Sing*

Oorspronkelijk uitgegeven door: G.P. Putnam's Sons, an imprint of Penguin
Random House LLC, 2018

© Delia Owens, 2018

© Vertaling uit het Engels: Mariëtte van Gelder, 2018

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2020

Eerder in het Nederlands uitgegeven als *Het moerasmeisje*, 2018

Omslagontwerp: Bas van Vuurde, Rotterdam

Foto auteur: © Dawn Marie Tucker

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 6165 0

ISBN 978 90 443 5891 9 (e-book)

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

O V E R A M S T E L

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Amanda, Margaret en Barbara

*Here's to'd ya
If I never see'd ya
I never knowed ya*

*I see'd ya
I knowed ya
I loved ya,
Forever.*

- Barkley Cove – Barkley Cove
- Fire Tower – brandweertoren
- Colored Town – zwarte wijk
- Jumpin's Bait and Gas – Jumpin's Bait and Gas
- Point Beach – Point Beach
- The reading cabin – de leesshut
- Kya's shack – Kya's hut

I

Het moeras

Proloog

1969

Moeras is niet hetzelfde als drasland. Moeras is een oord van licht, waar gras in het water groeit en het water overloopt in de lucht. Traag meanderende stroompjes voeren de bol van de zon met zich mee naar zee en langpotige vogels verheffen zich met een onverwachte gratie, alsof ze niet op vliegen zijn gebouwd, tegen het achtergrondgeraas van ontelbare sneeuwganzen.

Het echte drasland, met de zompige veenpoelen kruipt hier en daar het moeras binnen, verborgen in klamme wouden. Het veenwater staat stil, is donker, heeft het licht opgeslokt in zijn modderstrot. Zelfs aardwormen leven hier overdag. Er zijn natuurlijk wel geluiden, maar vergeleken met het moeras is het drasland stil, want ontbinding is een proces op celniveau. Het leven vergaat en stinkt en keert terug tot rottende humus; een penetrant geurende omwenteling van dood naar leven.

Op de ochtend van 30 oktober 1969 lag het lichaam van Chase Andrews in het drasland, dat het geluidloos en routinematig in zich zou hebben opgenomen, waarna het voorgoed verborgen zou zijn gebleven. Drasland weet alles van de dood en beschouwt een sterfgeval niet noodzakelijkerwijs als een tragedie, laat staan als een zonde. Maar die ochtend fietsten twee jongens uit het dorp naar de oude brandweertoren, en ze zagen het spijkerjack vanaf de derde bocht in de trap.

1

Ma

1952

De ochtend brandde zo augustus-heet dat de vochtige adem van het moeras als mist in de eiken en dennen bleef hangen. Het was vreemd stil tussen de dwergpalmen, op het lage, langzame klapwieken van de uit de lagune opvliegende grote blauwe reiger na. Toen hoorde Kya, die destijds pas zes was, de hordeur dichtslaan. Ze stond op de kruk maispap uit de pan te schrapen, maar liet hem in het teiltje met uitgewerkt sop zakken. Er was niets anders te horen dan haar eigen ademhaling. Wie was er uit de hut naar buiten gelopen? Niet ma. Die sloeg nooit met de deur.

Maar toen Kya de veranda op rende, zag ze haar moeder, die in een lange bruine rok met stolpplooien die haar enkels net raakten het zandpad af liep op schoenen van imitatiekrokodillenleer met ronde neuzen en hoge hakken. Haar enige paar uitgaansschoenen. Kya wilde haar roepen, maar wist dat ze pa niet wakker mocht maken, dus deed ze de deur open en ging op het stoepje staan, dat was gemaakt van bakstenen met planken erover. Nu zag ze dat ma haar blauwe koffertje bij zich had. Meestal ging Kya er met het vertrouwen van een jong hondje van uit dat haar moeder terug zou komen met vlees in bruin, vetvrij papier, of met een kip waarvan de kop naar beneden bungelde, maar ze had nooit de krokodillenschoenen aan, ze nam nooit een koffertje mee.

Op het punt waar het laantje ophield, keek ma altijd om. Dan

stak ze een arm op en wuifde met haar witte handpalm als ze afsloeg naar het bospad, dat door veenbossen en langs lagunes vol lisdoden liep en misschien, als het tij meezat, uiteindelijk naar het dorp leidde, maar vandaag liep ze gewoon door, wankel in de voren. Haar lange gestalte dook nu en dan op in de openingen tussen de bomen, tot er alleen nog flitsen van haar witte sjaal tussen de bladeren scheerden. Kya haastte zich naar de plek waarvandaan je de weg kon zien; ma zou toch zeker wel wuiven als ze daar was? Maar toen ze er aankwam, zag ze alleen nog het blauw van de koffer – een kleur die helemaal niet paste in het bos – in de verte verdwijnen. Ze liep terug naar het stoepje om te wachten, maar iets zwaars, als dichte, zwarte kleimodder, drukte op haar borst.

Kya was de jongste van vijf en de anderen waren veel ouder, al kon ze zich hun leeftijden later niet meer herinneren. Ze woonden bij pa en ma als sardientjes in een blik in de ruwhouten hut met de veranda die met grote ogen vanonder de eiken uitkeek.

Jodie, de broer die vlak boven Kya kwam, maar nog altijd zeven jaar ouder was, stapte naar buiten en bleef achter haar staan. Hij had donkere ogen en zwart haar, net als zij; hij had haar de roep van vogels geleerd, de namen van sterren, hoe je de boot door het riet moest manoeuvreren.

‘Ma komt wel terug,’ zei hij.

‘Kweenie. Ze heeft haar krokoschoenen aan.’

‘Moeders laten hun kinderen niet in de steek. Dat hebben ze niet in zich.’

‘Je hebt me anders wel verteld over die vos die haar jonkies in de steek had gelaten.’

‘Ja, maar die moer had een aan flarden gescheurde poot. Als ze had geprobeerd zichzelf én haar welpen te voeden, was ze doodgehongerd. Het was beter om ze achter te laten, te genezen en dan een nieuwe worp te krijgen die ze wel kon grootbrengen. Ma verhongert niet, ze komt wel terug.’ Jodie was niet half zo zeker van zijn zaak als hij klonk, maar hij zei het voor Kya.

Met dichtgeknepen keel fluisterde ze: ‘Maar ma had die blauwe koffer bij zich, alsof ze ver weg wilde gaan.’

De hut stond een stukje van de dwergpalmen af, die uitgewaaierd stonden op de zandvlakten die naar een snoer van groene lagunes leidden en waarachter het moeras lag. Kilometers riet, zo taai dat het in zoutwater groeide, alleen onderbroken door bomen die zich hadden gekromd naar de richting van de wind. Aan de andere kanten werd de hut ingesloten door eikenbossen, die ook de dichtstbijzijnde lagune beschutten, die zo rijk aan leven was dat het oppervlak ervan borrelde. Zilte lucht en meeuwengezang zweefden vanaf de zee door de bomen.

Al sinds de zestiende eeuw bakenden vogelvrijen hier hun territorium af, en aan de manier waarop was weinig veranderd. De verspreid liggende erfjes waren niet kadastraal beschreven, maar werden op natuurlijke wijze afgebakend door een stroom hier, een dode eik daar. Een man bouwt geen schuilhut tussen de dwergpalmen in het veen, tenzij hij voor iemand op de vlucht is of zijn eigen weg is doodgelopen.

Het moeras werd bewaakt door een weerbarstige kustlijn die door de eerste ontdekkingsreizigers het ‘Kerkhof van de Atlantische Oceaan’ was gedoopt, omdat schepen langs de kust van wat later North Carolina zou gaan heten werden vernietigd door getijdenstromen, verraderlijke winden en zandbanken alsof het papieren hoedjes waren. In het dagboek van een zeeman stond: ‘... doolden langs de Kust... maar konden geen Toegang vinden. Een hevige Storm overviel ons... we werden gedwongen van Zee te gaan om Onszelf en het Schip te redden en werden meegenomen door een snelle, sterke Stroom...’

... het land was drassig en vol Moerassen, dus keerden we terug naar ons Schip... Ontmoediging van allen die hierna deze Con-treien willen opzoeken om zich te vestigen.’

Wie echt op zoek was naar grond trok verder en dit beruchte

moeras werd daardoor een net dat het mengelmoesje van muitende zeelieden, schipbreukelingen, schuldenaren en voortvluchtigen ving dat op de loop was voor oorlogen, belastingen of wetten waarvan het niet was gediend. Degenen die niet werden gedood door malaria of opgeslokt door het drasland, vormden een stam van houthakkers van verschillende rassen en vele culturen, allemaal in staat een klein bos met een bijl te vellen en kilometers met een hert te sjouwen. Net als bij moerasbevers had ieder zijn eigen territorium, maar wie niet in de marginale groep paste, verdween domweg op een dag in het veen. Tweehonderd jaar later kregen deze mensen gezelschap van gevluchte slaven, die zich in het moeras verscholen en marrons werden genoemd, en bevrijde slaven die, platzak en belaagd, het waterland opzochten omdat ze weinig keus hadden.

Het land mocht dan hardvochtig zijn, gierig was het niet. Het leven hoopte zich op, zowel op het land als in het water, van wriemelende zandkrabben, door de modder waggelende rivierkreeften, watervogels, vissen, garnalen en oesters tot weldoorvoede herten en stevige ganzen. Wie het niet erg vond om zelf zijn kostje bij elkaar te scharrelen, hoefde nooit te verhongeren.

Het was nu 1952, dus sommige gebiedjes waren al vier eeuwen in handen van niet-geregistreerde personen. De meeste waren voor de Burgeroorlog al ingenomen, maar op sommige plekken waren ook recenter mensen neergestreken, vooral na de Wereldoorlogen, waaruit mannen blut en kapot waren teruggekeerd. Het moeras begrenste hen niet, maar definieerde hen en het bewaarde hun geheimen, zoals gewijde grond dat doet. Het kon geen mens iets schelen dat hij zijn land alleen had omdat niemand anders het wilde hebben. Het was tenslotte een kaal moeras.

De moerasbewoners stookten niet alleen hun eigen whisky, maar maakten ook hun eigen wetten; niet van het soort dat in stenen tafelen was gebeiteld of in documenten vastgelegd, maar dieper geworteld, in hun genen geprent. Eeuwenoud en ingegeven door de natuur, als die van haviken en duiven. Wanneer een man in een

hoek wordt gedreven, radeloos is of in een isolement raakt, zal hij een beroep doen op zijn overlevingsinstincten. Snel en rechtvaardig. Dat zullen altijd de troeven zijn, want ze worden vaker van generatie op generatie doorgegeven dan de zachtaardiger genen. Het is geen kwestie van ethiek, maar domweg een rekensom. Onderling vechten duiven net zo vaak als haviken.

Ma kwam die dag niet terug. Niemand zei er iets over, en pa zeker niet. Stinkend naar vis en goedkope whisky kletterde hij met pannendeksels. ‘Wat eten we?’

De broers en zussen haalden hun schouders op met neergeslagen ogen. Pa vloekte en hink-stapte naar buiten, het bos in. Er waren vaker ruzies geweest en ma was zelfs een keer of twee weggelopen, maar ze was altijd teruggekomen en dan nam ze wie er maar geknuffeld wilde worden in haar armen.

De twee oudste zussen maakten een maaltijd van rode bonen en maisbrood, maar niemand ging aan tafel zitten om te eten, zoals ze hadden gedaan als ma er was geweest. Ze schein een voor een bonen uit de pan, legden er maisbrood op en drentelden weg om op hun matras op de vloer of op de verschoten bank te eten.

Kya kon niet eten. Ze ging op de treden van de veranda zitten en keek het laantje in. Ze was lang voor haar leeftijd, graatmager, en ze had en diepgebruinde huid en dik, steil haar, zo zwart als kraaienvleugels.

Het donker maakte het haar onmogelijk om op de uitkijk te blijven zitten. Het geluid van voetstappen zou worden overstemd door kikkergekwak, maar toch lag ze te luisteren op haar matras op de veranda. Die ochtend was ze nog ontwaakt met het geluid van rugspek dat knetterde in de ijzeren koekenpan en de geur van beschuitbollen die bruin werden in de houtoven. Ze had haar tuinbroek opgehesen en was de keuken in gerend om de tafel te dekken. Om de beestjes uit de grutten te plukken. Meestal knuffelde ma haar met een brede glimlach en zei: ‘Goedemorgen, mijn bijzondere

meisje,' en dan deden ze de karweitjes samen, als een dans. Soms zong ma volksliedjes of zei ze kinderversjes op: 'Dit varkentje ging naar de markt.' Of ze trok Kya mee in een jitterbug en dan stampten hun voeten op de triplexvloer tot de batterijen van de radio leeg waren en het klonk alsof het toestel op de bodem van een vat tegen zichzelf lag te zingen. Op andere ochtenden praatte ma over grotemensendingen die Kya niet begreep, maar ze nam aan dat ma haar verhaal ergens wilde doen, dus nam ze ze via haar huid op terwijl ze meer hout in het fornuis duwde en knikte alsof ze er alles van wist.

Dan de drukte van iedereen uit bed halen en te eten geven. Pa niet. Hij had twee standen: zwijgen en schreeuwen. Het was dus prima als hij bleef liggen, of helemaal niet thuis was gekomen.

Maar die ochtend was ma stil geweest; haar glimlach was afwezig, haar ogen waren rood. Ze had een witte sjaal laag om haar voorhoofd geknoopt, als een piraat, maar daaronderuit piepten de paarse en gele randen van een kneuzing. Direct na het ontbijt, zelfs nog voordat de afwas was gedaan, had ma een paar persoonlijke spullen in het koffertje gepakt en was ze weggelopen.

De volgende ochtend nam Kya haar post weer in op de treden van de veranda. Haar donkere ogen keken priemend de laan in, als tunnels die op een trein wachten. Het moeras erachter werd omsluitend door mist die zo laag hing dat de zachte onderkant de modder raakte. Kya, die blootsvoets was, trommelde met haar tenen en aalde torretjes met grashalmen, maar een kind van zes kan niet lang stilzitten en al snel kuierde ze naar de zandplaten, waar de modder aan haar tenen zoog. Ze hurkte aan de rand van het heldere water en keek naar de voorntjes die tussen plekken zon en schaduw heen en weer flitsten.

Jodie riep naar haar vanuit de dwergpalmen. Ze keek; misschien kwam hij nieuws brengen. Maar aan de nonchalante manier waarop hij tussen de puntige bladeren door manoeuvreerde, zag ze dat ma niet was thuisgekomen.

‘Wil je ontdekkingsreizigertje spelen?’ vroeg hij.

‘Je zei dat je te oud was voor dekkereizertje.’

‘Joh, ik zei maar wat. Nooit te oud. Wie er het eerst is!’

Ze renden over de zandplaten, door het bos, naar het strand. Ze gilde toen hij haar inhaalde en lachte tot ze bij de grote eik waren die zijn enorme armen over het zand uitstrekte. Jodie en hun oudere broer Murph hadden een paar planken tussen de takken gespijkerd bij wijze van uitkijkpost en boomfort. De boel was nu ingestort en de planken bungelden aan roestige spijkers.

Als ze al mee mocht doen, moest ze meestal slavinnetje spelen en haar broers warme beschuitbollen brengen die ze uit ma's pan had gegapt, maar vandaag zei Jodie: ‘Jij mag de kapitein zijn.’

Kya stak haar rechterarm op om een bevel te geven. ‘Verjaag de Spanjaarden!’ Ze braken takken af voor stokzwaarden en stormden door de bramenstruiken, schreeuwend en stekend naar de vijand.

Het spel was net zo snel afgelopen als het was begonnen. Ze liep naar een bemoste boomstronk en ging erop zitten. Jodie voegde zich zwiingend bij haar. Hij wilde wel iets zeggen om haar af te leiden van ma, maar de woorden kwamen niet, dus keken ze naar de rimpelende schaduwen van schaatsenrijdertjes.

Later keerde Kya terug naar de treden van de veranda. Ze wachtte lang, maar ze huilde niet één keer terwijl ze naar het eind van de laan keek. Haar gezicht was bewegingloos, haar mond niet meer dan een smalle streep onder haar zoekende ogen. Ma kwam die dag ook niet terug.

2

Jodie

1952

In de weken na ma's vertrek verdwenen Kya's oudste broer en twee zussen ook, alsof ze het voorbeeld van hun moeder volgden. Ze hadden pa's driftbuien met rood aangelopen gezicht verdragen, het geschreeuw dat escaleerde tot klappen of stompen, tot ze er een voor een genoeg van kregen. Ze waren ook bijna volwassen. Later vergat Kya niet alleen hoe oud ze waren, maar ook hoe ze echt heetten; ze wist alleen nog dat ze Missy, Murph en Mandy werden genoemd. Op haar matras op de veranda vond Kya een bergje sokken die haar zussen voor haar hadden achtergelaten.

Op de ochtend dat Jodie de enige van haar broers en zussen was die was overgebleven, werd Kya wakker van het gekletter en het sputterende vet van het ontbijt. Ze rende de keuken in, in de veronderstelling dat ma thuis was en dat ze maïskoeken of pannenkoeken bakte, maar het was Jodie die aan het houtfornuis in de grutten stond te roeren. Ze glimlachte om haar teleurstelling te verbergen en hij gaf een klopje op haar hoofd en zei zacht *ssst*; als ze pa niet wekten, konden ze ongestoord samen eten. Jodie wist niet hoe je beschuitbollen bakte en er was geen spek, dus maakte hij grutten en roerei in reuzel, en ze gingen samen zitten om te eten, waarbij ze zwijgend blikken en glimlachjes uitwisselden.

Ze wasten snel af en renden toen de deur uit naar het moeras, hij voorop, maar net op dat moment riep pa, die naar hen toe kwam

hinken. Hij was onmogelijk mager, en zijn lijf leek heen en weer te slingeren door een fout in de zwaartekracht. Zijn kiezen waren zo geel als die van een oude hond.

Kya keek op naar Jodie. ‘We kunnen wegrennen. Ons verstoppem in het mos.’

‘Het komt wel goed. Het komt wel goed,’ zei hij.

Later, tegen zonsondergang, vond Jodie Kya aan het strand, waar ze naar de zee zat te staren. Toen hij naast haar kwam staan, keek ze niet op, maar hield haar blik op de onrustige golven gericht. Toch wist ze door de manier waarop hij praatte dat pa hem een dreun in zijn gezicht had gegeven.

‘Ik moet hier weg, Kya. Ik kan hier niet meer blijven.’

Ze had haar gezicht bijna zijn kant op gedraaid, maar ze deed het niet. Ze wilde hem smeken haar niet alleen bij pa achter te laten, maar de woorden bleven steken in haar keel.

‘Als je oud genoeg bent, begrijp je het wel,’ zei hij. Kya wilde gillen dat ze misschien wel jong was, maar niet stom. Ze wist dat pa de reden was waarom ze allemaal vertrokken; wat zij zich afvroeg, was waarom niemand haar meenam. Ze had overwogen zelf ook weg te gaan, maar ze kon nergens heen en ze had geen geld voor de bus.

‘Kya, pas goed op jezelf, hoor je? Als er iemand komt, ga dan niet naar binnen. Daar kunnen ze je pakken. Ren diep het moeras in, verstop je in de struiken. Wis altijd je sporen; ik heb je geleerd hoe het moet. En je kunt je ook voor pa verstoppem.’ Toen ze bleef zwijgen, zei hij tot ziens en beende over het strand naar het bos. Vlak voordat hij tussen de bomen stapte, draaide ze haar hoofd eindelijk en keek hem na.

‘Dit varkentje bleef thuis,’ zei ze tegen de golven.

Ze kwam uit haar verdoving en rende naar de hut. Ze riep Jodies naam door de gang, maar zijn spullen waren al weg en zijn bed op de vloer was afgehaald.

Ze zakte op zijn kale matras en keek hoe het restje van de dag

langs de muur naar beneden gleeed. Er bleef licht hangen nadat de zon was ondergegaan, en het vormde plasjes in de kamer, zodat de bultige bedden en bergen oude kleren heel even meer vorm en kleur hadden dan de bomen buiten.

Ze werd verrast door zoiets alledaags als knagende honger. Ze liep naar de keuken en bleef bij de deur staan. Haar hele leven was het daar warm geweest van het brood in de oven, de limabonen die op het fornuis stonden of de borrelende visstoofpot. Nu was het er bedompt, stil en donker. ‘Wie gaat er koken?’ vroeg ze hardop. Ze had net zo goed kunnen vragen: *Wie gaat er dansen?*

Ze stak een kaars aan, pookte in de hete sintels in het houtfornuis en stopte er meer brandhout in. Ze pompte met de blaasbalg tot er een vlammetje ontstond en stopte nog meer hout in het fornuis. De koelkast deed dienst als kast, want er liepen geen elektriciteitsleidingen naar de hut. Om de schimmel te weren werd de deur opgehouden met de vliegenmepper, maar toch waren alle hoeken en naden groen-zwart dooraderd.

Ze pakte klikjes en zei: ‘Ik zal de grutten in reuzel opwarmen.’ Dat deed ze en terwijl ze uit de pan at, keek ze uit het raam of ze pa zag, maar hij kwam niet.

Toen het licht van de maansikkel de hut eindelijk raakte, kroop ze in haar bed op de veranda, een bultige matras op de vloer met echte lakens met blauwe roosjes erop die ma tweedehands op de kop had getikt. Ze was voor het eerst van haar leven een nacht alleen.

In het begin ging ze om de paar minuten rechtop zitten om door de hor te kijken. Ze luisterde of ze voetstappen in het bos hoorde. Ze kende de omtrek van elke boom, maar toch leken er een paar te bewegen hier en daar, met de maan mee. Ze was een tijdje zo verstijfd dat ze niet eens kon slikken, maar toen, precies op het juiste moment, vulde de nacht zich met het vertrouwde gezang van boomkickers en sabelsprinkhanen. Het werkte geruststellender dan een wiegenliedje. Er hing een weë geur in de nachtlucht, de aardse

adem van kikkers en salamanders die weer een stinkend hete dag hadden overleefd. Het moeras kroop met een lage mist tegen haar aan en ze viel in slaap.

Pa kwam de drie dagen daarna niet thuis. Kya kookte raapstelen uit ma's tuin voor het ontbijt, het middagmaal en het avondeten. Ze was naar het kippenhok gelopen om eieren te rapen, maar het was leeg. Geen kip of ei te bekennen.

'Rotkippen! Jullie zijn gewoon een stelletje rotkippen!' Na ma's vertrek was ze wel van plan geweest de kippen te verzorgen, maar ze had weinig uitgevoerd. Nu waren ze als een bonte zwerm ontsnapt en zaten ver weg in de bomen te kakelen. Ze zou grutten moeten strooien, zien of ze ze in de buurt kon houden.

Op de avond van de vierde dag kwam pa met een fles aanzetten en liet zich languit op zijn bed vallen.

Toen hij de volgende ochtend de keuken in kwam, tierde hij: 'Waar is iedereen gebleven?'

'Ik weet het niet,' zei ze zonder hem aan te kijken.

'Je weet nog minder dan een straathond. Je bent zo nutteloos als spenen aan een berenvarken.'

Kya glipte stilletjes door de verandadeur naar buiten, maar toen ze op het strand mosselen liep te zoeken, snoof ze de geur van rook op, hief haar hoofd en zag een pluim uit de richting van de hut komen. Ze rende zo hard als ze kon en toen ze tussen de bomen vandaan kwam, zag ze een groot vuur op het erf. Pa gooide ma's schilderijen, jurken en boeken in de vlammen.

'Nee!' gilte Kya. Hij gooide zonder naar haar te kijken de oude radio in het vuur. Haar gezicht en armen gloeiden toen ze naar de schilderijen reikte, maar de hitte dreef haar terug.

Ze holde naar de hut om pa de weg te versperren, zodat hij geen andere spullen meer kon pakken, en ze keek hem strak aan. Pa hief zijn vlakke hand naar Kya, maar ze wist van geen wijken. Hij draaide zich abrupt om en hinkte naar zijn boot.

Kya liet zich op het stoepje zakken en zag ma's aquarellen van het moeras smeulend tot as vergaan. Ze bleef zitten tot zonsondergang, tot alle knopen gloeiden als kooltjes en de herinneringen aan het jitterbuggen met ma in rook opgingen.

De dagen erna leerde Kya van de fouten van de anderen, en mogelijk nog meer van de voorns, hoe ze met hem kon leven. Blijf gewoon uit zijn buurt, zorg dat hij je niet ziet, flits uit de plekken zon de schaduw in. Ze stond vroeg op, ging het huis uit voordat hij wakker werd, leefde in het bos en aan het water en 's avonds sloop ze terug naar het huis en haar bed op de veranda, zo dicht bij het moeras als ze maar kon komen.

Pa had in de Tweede Wereldoorlog in Duitsland gevochten, waar zijn linkerdijbeen was verbrijzeld door granaatscherven, hun laatste bron van trots. Zijn wekelijkse invaliditeitsuitkering was hun enige bron van inkomsten. Een week na Jodies vertrek was de koelkast leeg en waren er vrijwel geen raapstelen meer over. Toen Kya de maandagochtend erop de keuken in liep, wees pa naar een gekreukt dollarbiljet en wat losse munten op de keukentafel.

'Hier kun je eten voor de hele week van kopen. Niets voor niets,' zei hij. 'Alles kost wel iets, en voor dat geld moet je het huis schoonhouden, brandhout verzamelen en de was doen.'

Voor het eerst in haar leven liep Kya alleen naar Barkley Cove om boodschappen te doen: *Dit varkentje ging naar de markt*. Ze ploeterde zesenthalve kilometer door diep zand en zwarte modder tot de baai voor haar glinsterde, met het dorp aan de kust.

De moeraswildernis die het dorpje omringde, vermengde haar zilte waas met dat van de zee, die aan de andere kant van de hoofdstraat aanzwol in de vloed. Het moeras en de zee scheidden het dorp van de rest van de wereld; de enige verbinding was de eenbaansweg die het dorp in kreupelde op gebarsten asfalt vol kuilen.

Er waren twee straten: de hoofdstraat, Main Street, die langs de zee liep, met een rij winkels: de Piggly Wiggly-supermarkt aan het

ene uiteinde, Western Auto aan het andere uiteinde en de cafetaria in het midden. Daartussenin zaten Kress's Five & Dime, een J.C. Penney's (waar je alleen uit de catalogus kon bestellen), Parker's Bakery en een Buster Brown-schoenwinkel. Naast de Piggly zat de Dog-Gone Beer Hall, waar je hotdogs, gloeiendhete chili en gefrituurde garnalen uit gevouwen papieren bootjes kon eten. Er gingen geen dames of kinderen naar binnen, want dat werd niet fatsoenlijk geacht, maar er zat een luik in de muur zodat je vanaf de straat hotdogs en Nehi-cola kon bestellen. Kleurlingen mochten noch van de deur, noch van het loket gebruikmaken.

De andere straat, Broad Street, liep van de oude snelweg regelrecht naar zee en kwam uit op Main Street. Het enige kruispunt in het dorp was dus dat van Main Street, Broad Street en de Atlantische Oceaan. De winkels en bedrijven grensden niet aan elkaar, zoals gewoonlijk het geval is in dorpen, maar waren van elkaar gescheiden door kleine braakliggende terreinen die begroeid waren met baggegras en dwergpalmen, alsof het moeras van de ene dag op de andere was opgeruikt. Bijtende, zilte zeewinden hadden meer dan tweehonderd jaar lang het cederhout van de gebouwen verweerd tot de kleur van roest en de raamkozijnen, die voornamelijk wit of blauw waren geschilderd, vertoonden bladders en barsten. Het dorp leek het al met al zat te zijn om zich tegen de elementen te verzetten, en het gaf er gewoon aan toe.

De kade, gedrapeerd met rafelige touwen en oude pelikanen, stak uit in de smalle baai, waarvan het water, als het kalm was, het rood en geel van garnalenboten reflecteerde. Aan weerskanten van de winkels kronkelden zandwegen, afgezet met kleine cederhouten huizen, tussen de bomen door, om lagunes heen en langs de kust. Barkley Cove was met recht een gehucht te noemen, zoals het verspreid lag tussen de inhammen en het riet als een door de wind verstrooid reigersnest.

Kya, blootsvoets en gehuld in een te korte tuinbroek, bleef staan waar het moeraspad de weg kruiste. Ze beet op haar lip, wilde naar

huis rennen. Ze kon zich niet voorstellen wat ze tegen de mensen zou moeten zeggen, hoe ze het geld voor de boodschappen moest uittellen. Maar honger maakte brutaal, dus stapte ze Main Street in en liep met gebogen hoofd over de brokkelige stoep die her en der tussen de graspollen zichtbaar was naar de Piggly Wiggly. Toen ze bijna bij de Five & Dime was, hoorde ze rumoer achter zich en sprong net op tijd opzij voor drie jongens, een paar jaar ouder dan zij, die op fietsen rakelings langs haar heen raceten. De voorste jongen keek naar haar om, lachte om de bijna-botsing en reed bijna tegen een vrouw op die net uit de winkel kwam.

‘Chase Andrews, hier komen! Jullie alle drie, jongens.’ Ze fietsten een paar meter door, bedachten zich en reden terug naar de vrouw, Pansy Price, verkoopster van textiel en meningen. Haar familie had ooit de grootste boerderij aan de rand van het moeras gehad en hoewel die lang geleden gedwongen was verkocht, bleef ze in haar rol van voorname grootgrondbezitter. Wat niet meeviel als je in een piepklein appartement boven de cafetaria woonde. Pansy droeg meestal hoeden die de vorm hadden van zijden tulbanden. Die van vanochtend was roze, zodat haar rode lippenstift en vege rouge extra opvielen.

Ze gaf de jongens een uitbrander. ‘Ik heb zin om jullie moeders hierover te vertellen. Of, nog beter, jullie vaders. Zo hard fietsen op de stoep, mij bijna overrijden. Wat is je excuus hiervoor, Chase?’

Hij had de mooiste fiets, met een rood zadel en een hoog, verchroomd stuur. ‘Het spijt ons, mevrouw Price, we hadden u niet gezien, want dat meisje daarginds stond in de weg.’ Chase, die gebruid was en donker haar had, wees naar Kya, die achteruit was gestapt en half in een gagestruik stond.

‘Laat haar erbuiten. Je kunt je zonden niet op een ander afschrijven, zelfs niet op moerastuig. Zo, jullie moeten een goede daad doen om dit goed te maken. Daar loopt juf Arial met haar boodschappen, help haar maar ze naar haar pick-up te dragen. En stop je hemd in je broek.’

‘Ja, mevrouw,’ zeiden de jongens en ze fietsten naar juf Arial, bij wie ze allemaal in groep vier hadden gezeten.

Kya wist dat de ouders van de jongen met het donkere haar de eigenaren waren van de Western Auto-garage en dat hij daarom de mooiste fiets had. Ze had hem grote kartonnen dozen vol handelswaar uit de vrachtauto zien laden tot die helemaal leeg was, maar ze had nog nooit een woord met hem of de andere twee gewisseld.

Ze wachtte nog een paar minuten en liep toen, weer met gebogen hoofd, verder naar de supermarkt. Binnen bekeek ze de verschillende soorten grutten en koos een pond grof gemalen gele mais omdat er een rood etiket aan hing: AANBIEDING VAN DE WEEK. Zoals ma haar had geleerd. Ze bleef nerveus in het gangpad wachten tot er geen klanten meer bij de kassa stonden en liep toen naar de caissière, mevrouw Singletary, die vroeg: ‘Waar is je mama?’ Mevrouw Singletary had kortgeknipt haar met stijve krulletjes dat zo paars was als een iris in het zonlicht.

‘Karweitjes aan het doen, mevrouw.’

‘Nou, je hebt toch wel geld voor de grutten?’

‘Ja, mevrouw.’ Ze wist niet hoe ze het bedrag moest uittellen en legde dus de hele dollar maar neer.

Mevrouw Singletary vroeg zich af of het kind de verschillende munten wel kende, dus telde ze langzaam, terwijl ze het wisselgeld in Kya’s hand legde: ‘Vijfentwintig, vijftig, zestig, zeventig, tachtig, vijftachtig en drie penny’s. Want de grutten kosten twaalf cent.’

Kya’s maag verkrampte. Moest ze nu ook hardop tellen? Ze keek naar de muntenpuzzel in haar hand.

Mevrouw Singletary glimlachte. ‘Zo dan. Wegwezen, jij.’

Kya haastte zich de winkel uit en liep zo snel mogelijk naar het moeraspad. Ma had vaak tegen haar gezegd: ‘Nooit hollen in het dorp, dan denken de mensen dat je iets hebt gestolen,’ maar zodra Kya op het zandpad was, zette ze het op een rennen en na de eerste kilometer snelwandelde ze de rest.

Enmaal thuisgekomen wilde ze grutten maken. Ze dacht dat

ze het wel kon en strooide een handvol in kokend water, zoals ze ma had zien doen, maar het werd een grote klont die op de bodem van de pan aanbrandde en vanbinnen niet gaar werd. Zo taai dat ze er maar een paar happen van kon eten, dus doorzocht ze de tuin nogmaals en vond een paar raapstelen tussen de guldenroede. Ze kookte ze, slurpte ze allemaal op en likte de pannelikker schoon.

Binnen een paar dagen kreeg ze door hoe je grutten kookte, maar hoe hard ze ook roerde, er kwamen altijd klonten in. De week daarna kocht ze varkenskrabbetjes, want die hadden een rood etiket, en kookte ze met grutten en kool tot een brij die prima smaakte.

Kya had vaak genoeg de was gedaan met ma, dus ze wist hoe ze kleren onder de kraan in de tuin op het wasbord moest schrobben met stukken loogzeep. Pa's overall werd zo zwaar toen hij nat was, dat haar handjes te klein waren om hem uit te wringen en ze kon hem niet ophangen omdat ze niet bij de waslijn kon, dus drapeerde ze hem kleddernat over de dwergpalmladeren aan de rand van het bos.

Pa en zij ontweken elkaar als in een dans. Ze woonden apart in dezelfde hut en soms zagen ze elkaar dagen niet. Ze zeiden vrijwel nooit iets tegen elkaar. Ze ruimde haar eigen rommel op en die van hem, als een echt huisvrouwje. Ze kon geen maaltijden voor hem bereiden, want zo goed kon ze nog lang niet koken, en meestal was hij er toch niet, maar meestal maakte ze zijn bed op, raapte zijn rommel van de vloer, veegde en deed de afwas. Niet omdat het haar was gezegd, maar omdat het de enige manier was om de hut fatsoenlijk te houden voor als ma terugkwam.

Ma had altijd gezegd dat de oogstmaan zich had laten zien tijdens Kya's geboorte, dus hoewel ze niet precies wist wanneer ze jarig was, zei ze op een avond toen de maan vol en goudkleurig uit de lagune oprees tegen zichzelf: 'Ik zal nu wel zeven zijn.' Pa zei er niets van, laat staan dat er taart was. Hij zei er ook niets over dat ze naar school moest, en zijzelf wist er weinig van en durfde er niet over te beginnen.

Ma moest wel terugkomen voor haar verjaardag, dus trok ze de ochtend na de oogstmaan haar katoenen jurk aan en keek het zandpad af. Kya probeerde ma op te roepen, haar naar de hut te laten lopen, op haar krokodillenschoenen en in haar lange rok. Toen er niemand kwam, pakte ze de pan met grutten en liep door het bos naar het strand. Ze hield haar handen bij haar mond, legde haar hoofd in haar nek en riep: *'Kie-auw, kie-auw, kie-auw.'* Uit de richting van de branding doken zilveren stippen op in de lucht langs het strand.

'Daar zijn ze. Het zijn er meer dan ik kan tellen,' zei ze.

De vogels cirkelden en doken schreeuwend en krijsend, bleven vlak bij haar gezicht zweven en daalden neer toen ze de grutten voor ze uitstrooide. Toen ze tot rust kwamen en hun veren gladstrekten, ging ze als een zeemeermin op het strand zitten, met haar benen opzij gebogen. Een grote meeuw koos een plekje vlak bij haar.

'Ik ben vandaag jarig,' vertelde ze hem.

3

Chase

1969

De rottende stelten van de oude brandweertoren staken uit boven de veenpoel, die zijn eigen mistlierten schiep. Er klonk alleen wat gekras van kraaien; verder leek het bos zich verwachtingsvol stil te houden toen de twee jongens, Benji Mason en Steve Long, allebei tien jaar oud, op de ochtend van 30 oktober 1969 de vochtige trap op liepen.

‘Het hoort niet zo warm te zijn in de herfst,’ riep Steve over zijn schouder naar Benji.

‘Nee, en het is helemaal stil, op de kraaien na.’

Steve keek tussen de treden door en zei: ‘Wacht even. Wat is dat?’

‘Waar?’

‘Kijk, daar. Blauwe kleren, alsof er iemand in de modder ligt.’

‘Hé, jij daar!’ riep Benji naar beneden. ‘Wat doe je daar?’

‘Ik zie zijn gezicht, maar hij beweegt niet.’

Ze renden terug naar beneden en haastten zich naar de andere kant van de toren, door de groenige modder heen, die aan hun laarzen bleef plakken. Daar lag een man, plat op zijn rug. Zijn linkerbeen was grotesk naar voren gebogen vanaf de knie. Zijn ogen en mond stonden wijd open.

‘Jezus Christus!’ zei Benji.

‘Mijn god, het is Chase Andrews.’

‘We kunnen de sheriff maar beter halen.’

‘Maar we mogen hier helemaal niet zijn.’

‘Dat doet er nu niet toe. En die kraaien kunnen elk moment komen snuffelen.’

Ze draaiden hun hoofd in de richting van het gekras. ‘Misschien moet een van ons hier blijven om de vogels bij hem weg te houden,’ zei Steve.

‘Als je denkt dat ik hier in mijn uppie ga blijven, ben je niet goed wijs. En ik wed om een ouwe cent dat jij ook niet durft.’

Ze pakten dus allebei hun fiets en traptten hard over het stroperige zandpad terug naar Main Street en liepen het lage gebouw in waar sheriff Ed Jackson aan zijn bureau zat in een kantoor dat werd verlicht door losse gloeilampen die aan snoeren hingen. Hij was stevig gebouwd, niet groot en niet klein, met rossig haar en een sproetenwaas op zijn armen en gezicht, en hij zat in een sporttidschrift te bladeren.

De jongens stormden zonder te kloppen door de open deur naar binnen.

‘Sheriff...’

‘Hé, Steve, Benji. Waar is de brand?’

‘Chase Andrews ligt languit in het moeras onder de vuurtoren. We hebben het zelf gezien. Hij ziet er dood uit. Hij beweegt helemaal niet.’

Sinds de stichting van Barkley Cove, in 1751, had geen enkele wetshandhaver zijn jurisdictie verder laten reiken dan het de rand van het dorp. In de jaren veertig en vijftig hadden de sheriffs wel eens honden losgelaten op ontsnapte gevangenen van het vasteland die het moeras in waren gevlucht, en het bureau had nog steeds honden, voor de zekerheid, maar Jackson sloot zijn ogen meestal voor de misdaad in het drasland. De ratten mochten elkaar afmaken.

Alleen ging het nu om Chase. De sheriff ging staan en pakte zijn hoed van de kapstok. ‘Laat maar zien.’

De sheriff manoeuvreerde de politiepick-up over het zandpad, tussen de eiken en wilde hulst door waarvan de takken langs de

cabine schraapten. Naast hem zat dokter Vern Murphy, grijzend, slank en fit, de enige arts van het dorpje. Ze deinden allebei mee met de diepe voren, en Vern stootte zijn hoofd bijna tegen de ruit. Ze waren ongeveer even oud en al heel lang bevriend; ze visten wel eens samen en kwamen elkaar vaak tegen in hun werk. Ze zwegen allebei bij het vooruitzicht te moeten vaststellen wie er dood in de veenpoel lag.

Steve en Benji, die met hun fietsen in het laadbed zaten, sprongen op de grond toen de pick-up stopte.

‘Hij ligt daar, meneer Jackson. Achter die struiken.’

Ed stapte uit de cabine. ‘Hier wachten, jongens.’ Hij waadde met de dokter door de modder naar de plek waar Chase lag. De kraaien waren opgevlogen toen de pick-up naderde, maar er snorden andere vogels en insecten boven het lichaam. Het leven ging schaamteloos door.

‘Ja, hoor, het is Chase. Dit zal Sam en Patti Love de das omdoen.’ Elke bougie die het echtpaar Andrews bestelde, elk kasboek dat ze opmaakten en elk prijskaartje dat ze ophingen bij Western Auto was voor Chase geweest, hun enige kind.

De dokter hurkte naast het lichaam, luisterde met zijn stethoscoop, vond geen hartslag en verklaarde Chase dood.

‘Hoelang, denk je?’ vroeg Ed.

‘Minstens tien uur, lijkt me. De lijkschouwer zal uitsluitsel geven.’

‘Dan moet hij gisteravond laat naar boven zijn geklommen. Eraf gevallen.’

Vern onderzocht Chase oppervlakkig, zonder hem te verplaatsen, en ging toen naast Ed staan. Beide mannen keken naar Chase’ ogen, die nog steeds naar boven keken vanuit zijn gezwollen gezicht, en toen naar zijn gapende mond.

‘Hoe vaak heb ik de mensen hier niet gezegd dat we op zoiets konden wachten?’ zei de sheriff.

Ze kenden Chase al sinds zijn geboorte, hadden hem van in-

nemend kind tot aantrekkelijke tiener zien opgroeien; van ster-quarterback en populairste jongen van de school tot medewerker in de zaak van zijn ouders en ten slotte tot een knappe man, getrouwd met het mooiste meisje van de klas. Nu lag hij hier alleen, onwaardiger dan de modder. Magere Hein stal de show, zoals altijd.

Ed verbrak de stilte. ‘Weet je, ik snap niet waarom de anderen geen hulp zijn gaan halen. Ze komen hier altijd als groep, of op z’n minst als stelletje, om te vrijen.’ De sheriff en de arts wisselden een kort, maar veelbetekenend knikje in het besef dat Chase weliswaar getrouwd was, maar toch met een andere vrouw naar de toren zou kunnen zijn gegaan. ‘Laten we wat afstand nemen. Alles eens goed bekijken,’ zei Ed. Hij tilde zijn voeten op, hoger dan nodig was. ‘Blijf waar je bent, jongens; niet nog meer sporen maken.’

Ed wees naar de voetsporen die van de trap over het veen tot een paar meter van Chase leidden en vroeg: ‘Zijn dit jullie sporen van vanochtend?’

‘Ja, sheriff, dichterbij zijn we niet gekomen,’ antwoordde Benji. ‘Zodra we zagen dat het Chase was, zijn we teruggegaan. U kunt zien waar we zijn omgekeerd.’

‘Oké.’ Ed richtte zich weer tot de arts. ‘Vern, er klopt iets niet. Ik zie geen schoensporen bij het lichaam. Als hij met vrienden of wie dan ook was, waren die wel naar beneden gerend zodra hij was gevallen, en ze zouden om hem heen hebben gelopen en bij hem zijn geknield om te zien of hij nog leefde. Moet je zien hoe diep onze sporen in de modder zijn, maar er zijn geen andere verse sporen. Niet naar of van de trap, niet rond het lichaam.’

‘Dan was hij misschien alleen. Dat zou alles verklaren.’

‘Nou, ik zal je zeggen wat er niet wordt verklaard: waar zijn zijn voetsporen? Hoe heeft Chase Andrews over het pad en door de modder naar de trap kunnen lopen om naar boven te klimmen zonder zelf sporen achter te laten?’